

Päihdehuollon huumeasiakkaat 2005

Kristiina Kuussaari
+358 9 3967 2476Pirita Salonen
+358 9 3967 2366Sähköposti:
etunimi.sukunimi@stakes.fiwww.stakes.info/huumehoitoSosiaali- ja terveysalan tutkimus-
ja kehittämiskeskusForsknings- och utvecklings-
centralen för social- och
hälsovårdenNational Research and
Development Centre for Welfare
and HealthPuhelin (09) 39 671
Telefon +358 9 396 71
Phone +358 9 396 71Telefaksi (09) 3967 2459
Telefax +358 9 3967 2459www.stakes.fiISSN 1459-2355 (Internet)
ISSN 1459-2347
(painettu - printed)

Yhteenveto

Vuonna 2005 päihdehuollossa hoidossa olleet huumeasiakkaat muistuttivat taustaltaan ja elämäntilanteeltaan edellisen vuoden asiakaskuntaa. Päihdehuollon huumeasiakkaat olivat pääosin miehiä (70 %), nuoria aikuisia (keski-ikä 27,6 vuotta) ja perhesuhteiltaan yksin eläviä. Asiakkaiden koulutustaso oli matala ja työttömyys (62 %) yleistä. Noin joka kahdeksas (12 %) oli asunnoton. Suurin osa päihdehuollon huumeasiakkaista oli ollut jo aiemmin päihdehoidossa. Kuudesosa (17 %) oli hakeutunut päihdehoitoon ensimmäistä kertaa vuonna 2005.

Opiaatien vuoksi hoitoon hakeutuneiden osuus oli kasvanut edelleen. Opiaatit olivat vuonna 2005 yleisin (37 %) päihdehoitoon hakeutumiseen johtanut ensisijainen ongelmapäihde. Opiaatiryhmään kuuluvan buprenorfiinin ongelmakäytön (29 %) vuoksi hoitoon hakeutuneiden osuus oli edelleen selvästi suurempi kuin samaan ryhmään kuuluvan heroinin (2 %) vuoksi hoitoon hakeutuneiden osuus. Muina ensisijaisina päihdehoitoon johtaneina ongelmapäihteinä olivat stimulantit (22 %), alkoholin ja huumeiden sekakäyttö (19 %) ja kannabis (14 %). Rauhoittavat lääkkeet (7 %) tai muut huumeet olivat harvoin ensisijaisiksi mainittuina ongelmapäihteinä. Sekakäyttö oli yleistä, lähes kahdella kolmesta oli mainittu ainakin kolme ongelmapäihdettä.

Kaikista päihdehuollon huumeasiakkaasta 77 % oli joskus käyttänyt huumeita pistämällä. Joskus pistämällä huumeita käyttäneistä valtaosalla oli ollut myös pistosvälineiden yhteiskäyttöä. Joskus pistämällä huumeita käyttäneistä kaksi kolmesta (68 %) oli saanut ainakin yhden hepatiitti B-rokotteen. Osuus pysyi vuoden 2004 tasolla.

Huumehoidon tietojärjestelmä on päihdehoitoyksiköille vapaaehtoinen, anonymi tilastotiedonkeruujärjestelmä, jossa kerätään tietoja huumeiden käytön vuoksi päihdehoitoon hakeutuneista asiakkaista. Vuoden 2005 tulokset perustuvat 161 yksiköstä saatuihin tietoihin. Asiakkaita oli yhteensä 5 499 (liite 2).

Sosiodemografinen tausta ja elämäntilanne (ks. taulukko 1, 2 ja 3)

Lähes kaikki asiakkaat olivat Suomen kansalaisia. Naisten osuus oli 30 prosenttia. Hieman suurempi naisten osuus (32 %) oli ensimmäistä kertaa hoitoon hakeutuneiden asiakkaiden joukossa. Naisten osuus oli suurempi myös alle 25-vuotiaissa kuin vanhemmissa ikäryhmissä.

Nuorin tiedonkeruuseen osallistunut asiakas oli 13-vuotias, vanhin 74-vuotias. Alle 18-vuotiaita oli kuusi prosenttia. Ikäkeskiarvo oli 27,6 vuotta. Miesten keski-ikä oli lähes kolme vuotta naisia korkeampi. Etelä-Suomen läänistä ja suurimpia kaupunkeja sisältävistä maakunnista olevat asiakkaat olivat vanhimpia. Nuorinta asiakaskunta oli päihdehuollon avohoidossa ja laitoshoidossa, joissa keski-ikä oli 26 vuotta. Avomuotoisessa huumehuollossa ja päihdehuollon laitoshoidossa keski-ikä oli noin 29 vuotta ja vankiloiden terveydenhuoltoyksiköissä 31 vuotta.

Useimmat olivat perhesuhteiltaan yksinäisiä. Naiset olivat miehiä useammin avo- tai avioliitossa. Avotai avioliitossa olevista yli puolella (56 %) oli toinen päihdeongelmainen samassa taloudessa, naisilla (63 %) huomattavasti useammin kuin miehillä (34 %). Päihdeongelmista neljä viidesosaa (81 %) liittyi huumeisiin. Joka kolmannella (31 %) oli alle 18-vuotiaita lapsia. Joka neljännellä (28 %) lapset asuivat samassa taloudessa.

Asiakkaat olivat yleensä joko syrjäytymisriskin alla tai jo syrjäytyneitä. Koulutustaso oli matala ja työttömyys yleistä (62 %). Asiakkaista 12 % oli asunnottomia. Asunnottomien osuus oli korkeampi vanhemmissa ikäryhmissä sekä suurimpia kaupunkeja sisältävistä maakunnista kotoisin olevilla asiakkaila. Nuorimmat asiakkaat asuivat yleensä vielä vanhempiensa kotona.

Huumehoitoon hakeutuminen ja hoitokontaktit (ks. taulukko 1, 2 ja 3)

Kolmella neljästä (68 %) päihdehoitoon hakeutuneesta huumeasiakkaasta hoitajakso oli alkanut vuoden 2005 aikana ja joka kuudennella (16 %) hoito jatkui edelliseltä vuodelta. Tätä aiemmin alkaneita hoitajaksoja oli 16 prosentilla. Kuudesosalla asiakkaista ei ollut mitään aiempia hoitokontakteja huumeiden käytön vuoksi. Muita samanaikaisia hoitokontakteja oli runsaalla kolmanneksella.

Hoitoon hakeutuminen oli tapahtunut pääsääntöisesti (37 %) oma-aloitteisesti. Sosiaali- ja terveydenhuollon yleisten palveluiden kautta hoitoon oli hakeutunut joka neljäs (28 %) asiakas, päihdehuollon palveluiden kautta joka viides (20 %) ja perhe oli toiminut hoitoon ohjaajana seitsemällä prosentilla asiakkaista, poliisi kolmella prosentilla ja terveysneuvontapiste alle yhdellä prosentilla. Muina hoitoon ohjautumistapoina mainittiin mm Kriminaalihuoltolaitos ja Terveydenhuollon oikeusturvakeskus. Kaikkein nuorimpien asiakkaiden hoitoon ohjautuminen erosi muista ikäryhmistä. Alaikäisistä eli alle 18-vuotiaista neljännes (24 %) ohjautui hoitoon vanhempiensa tuella ja puolet lastensuojelun kautta.

Avohoidossa oli kaksi kolmasosaa asiakkaista. Yleisimmät alkaneen hoitajakson hoitomuodot olivat arviointijakso avohoidossa, kuntouttava avohoito tai vieroitushoito avohoidossa. Laitoshoidossa yleisimmät hoitomuodot olivat vieroitushoito tai kuntouttava laitoshoido.

Ensisijaisesti opiaattien vuoksi hoitoon hakeutuneista kaikkiaan 26,5 prosentilla hoitomuotona oli opiaattiriippuvaisille tarkoitettu lääkkeellinen avo- tai laitoshoido. Osuus oli selvästi suurempi kuin edellisenä vuonna (19 %). Ensisijaisesti heroiinin vuoksi hoitoon hakeutuneet (47 %) olivat useammin opiaattiriippuvaisille tarkoitettussa lääkehoidossa kuin buprenorfiinin vuoksi hoitoon hakeutuneet (17 %). Buprenorfiinin käytön takia lääkehoidossa olevien huumeasiakkaiden määrä on kasvanut edelliseen vuoteen verrattuna.

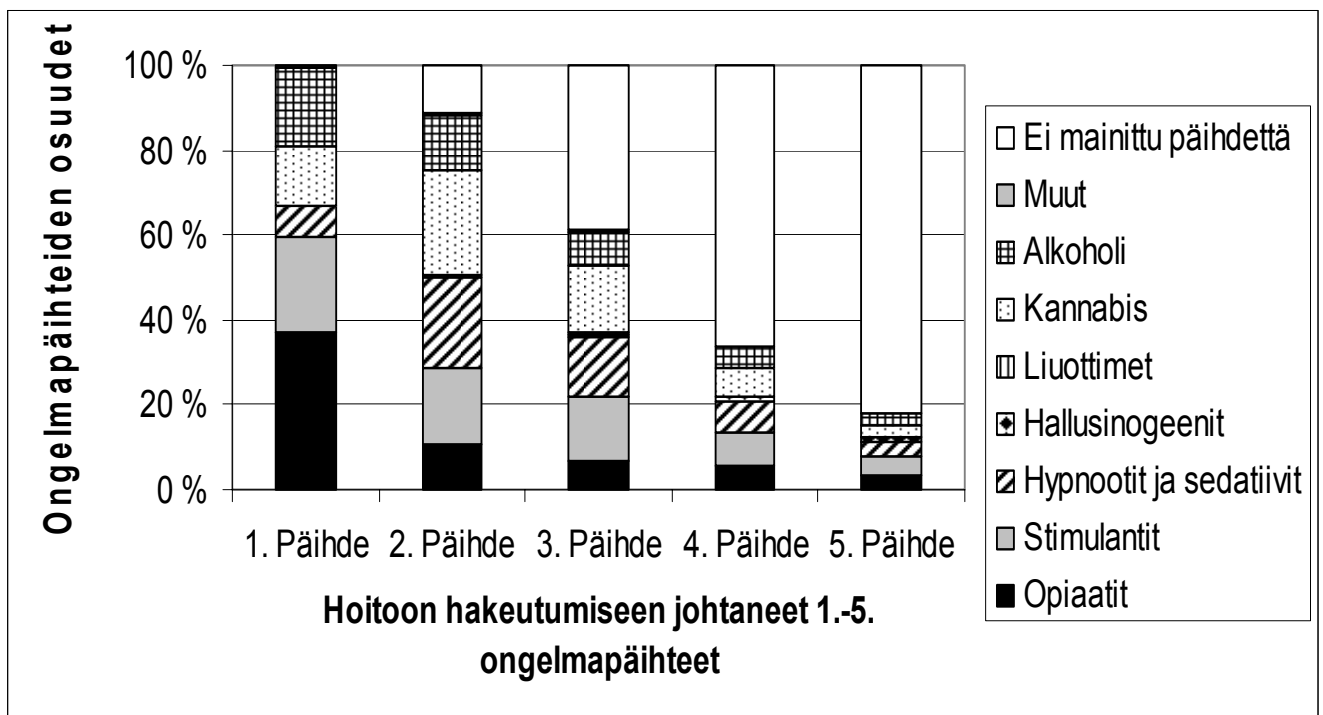
Opiaattiriippuvaisten lääkehoidossa käytetyistä lääkeaineista buprenorfiini (86 %) oli yleisemmin käytetty lääkeaine kuin metadoni (14 %) vuonna 2005. Lääkehoidossa käytetystä buprenorfiinista 39 pro-

senttia oli Subutexia® tai Temgesicia® ja 61 prosenttia buprenorfiinin lisäksi naloksonia sisältävää Suboxonea®.

Käytetyt päihdet (ks. taulukko 1, 2 ja 3)

Opiaatit (37 %) olivat vuonna 2005 päihdehoitoon hakeutumiseen johtaneena ensisijaisena päihteenä yleisempiä kuin stimulantit (22 %). Opiaattiryhmään kuuluvan buprenorfiinin ongelmakäytön (28 %) vuoksi hoitoon hakeutuneiden osuus oli selvästi suurempi kuin samaan ryhmään kuuluvan heroisiin (2 %) vuoksi hoitoon hakeutuneiden osuus. Buprenorfiinin vuoksi hoitoon hakeutuneet olivat käyttäneet pääosin Subutexia® ja buprenorfiinin lisäksi naloksonia sisältävää Suboxonea® oli käyttänyt vain muutama asiakas ensisijaisena ongelmapäihteenä. Muiden opiaattien vuoksi hoitoon hakeutuneita oli seitsemän prosenttia. Muina ensisijaisina ongelmapäihteinä olivat alkoholin käyttöön liittyvä huumeiden käyttö (18 %) ja kannabis (14 %). Rauhoittavat lääkkeaineet (7 %) oli harvemmin mainittu ensisijaisina hoitoon hakeutumiseen johtaneina päihteinä. (Kuvio 1)

Kuvio 1. Hoitoon hakeutumiseen johtaneiden 1.-5. ongelmapäihdeiden prosenttiosuudet vuonna 2005 (lkm = 5 499)

Ensisijaisesti opiaattien vuoksi hoitoon hakeutuminen oli yleisintä Etelä-Suomen läänissä sekä suurimpia kaupunkeja sisältävistä maakunnista kotoisin olevien asiakkaiden keskuudessa. Stimulanttien käytön vuoksi hoitoon hakeutuneiden osuudessa ei ollut vastaavia suuria vaihteluja läänien tai maakuntien mukaan. Ensisijaisesti kannabiksen vuoksi hoitoon hakeutuneiden osuus korostui nuorimmissa ikäryhmissä, ja alkoholin vuoksi hoitoon hakeutuneiden osuus toisaalta nuorimmissa mutta myös vanhimmista ikäryhmissä.

Sekakäyttö oli yleistä. Lähes kaksi kolmesta (62 %) asiakkaasta oli ilmoittanut käyttäneensä vähintään kolmea eri päihdettä. Vaikka opiaattien käyttö oli ensisijaisena päihteenä yleisin päihdehoitoon hakeutumiseen johtanut päihde, kolmen ensimmäiseksi mainitun ongelmapäihteen osalta kannabiksen (55 %) ja stimulanttien (52 %) käyttö oli opiaattien (49 %) käyttöä yleisempää. Opiaateista buprenorfiini oli mainittu kolmen ensimmäisen ongelmapäihteen joukossa 38 prosentilla ja heroisiin kuudella prosentilla.

asiakkaista. Alkoholi oli mainittu kolmen ensimmäisen päihteen joukossa 39 prosentilla ja lääkkeet niin ikään 39 prosentilla.

Toisen ja kolmannen päihteen oheiskäytössä ensisijaisen hoitoon hakeutumiseen johtaneen päihteen rinnalla (kuvio 2) oli nähtävissä joitakin tyypillisiä sekakäytön päihdeprofiileja. Opiaattien käyttäjillä oli stimulanttien, kannabiksen sekä lääkeaineiden käyttöä. Opiaattien vuoksi hoitoon hakeutuneilla buprenorfiinin käyttäjillä oli heroinin käyttäjiä enemmän lääkeaineiden käyttöä toisena ja/tai kolmantena päihteenä. Stimulanttien ja kannabiksen käyttäjät käyttivät stimulantteja ja kannabista ristikkäin sekä näiden lisäksi myös alkoholia. Alkoholin rinnalla käytettiin erityisesti kannabista, mutta myös stimulanttien ja lääkkeiden käyttö oli huomattavaa. Lääkkeiden käyttäjillä käyttöön liittyi alkoholin käyttöä, mutta myös stimulanttien ja sekä kannabiksen käyttö oheispäihteinä oli yleistä.

Taulukko 1. Ensisijaisen päihteen kanssa käytetyt 2. ja 3. oheispäihteen vuonna 2005 (%)

Ensisijainen päihde (lkm ja % ensisijaisista päihdeistä)			Toisen ja kolmannen päihteen oheiskäyttö 1. päihteen kanssa (%)				
	lkm	%	Opiaatit	Stimulantit	Kannabis	Lääkkeet	Alkoholi
Opiaatit	1959	34	13	41	41	45	10
- heroini	179	3	42	50	41	30	6
- buprenorfiini	1508	27	10	42	42	50	10
Stimulantit	1460	26	27	9	54	28	31
Kannabis	870	15	13	37	2	15	45
Lääkkeet	340	6	22	25	28	14	46
Alkoholi	1034	18	11	41	64	39	1

Ensisijaisesti opiaattien käytön vuoksi hoitoon hakeutuneiden osuus oli suurin huumehoitoon erikoistuneissa avohoitoyksiköissä (59 %). Stimulanttien vuoksi hoitoon hakeutuneiden osuus (47 %) oli suuri vankiloiden terveydenhuolotyksiköissä asioineista. Ensisijaisesti kannabiksen vuoksi hoitoon hakeutuneiden osuus oli suurin päihdehuollon avohoitoon hakeutuneilla (20 %). Ensisijaisena ongelmana mainitun alkoholin käytön vuoksi hoitoon hakeutuneiden osuus oli suurin päihdehuollon laitoshoidossa (25 %) olevilla.

Ensimmäistä kertaa huumeiden käytön vuoksi hoitoon hakeutuneiden (lkm = 884) hoitoon hakeutumiseen johtanut ensisijainen päihde oli kannabis (24 %), vaikkakin stimulanttien (21 %) ja opiaattien (18 %) tai alkoholin ja huumeiden sekakäytön (28 %) käytön vuoksi hoitoon hakeutuminen oli myös yleistä. Opiaattiryhmään kuuluvan buprenorfiinin käytön vuoksi ensimmäistä kertaa hoitoon hakeutuneita oli 16 prosenttia ja heroinin vuoksi hoitoon hakeutuneita yksi prosentti. Buprenorfiinin käytön takia ensimmäistä kertaa hoitoon hakeutuvien asiakkaiden määrä oli kasvanut viisi prosenttiyksikköä edelliseen vuoteen verrattuna. Rauhoittavat lääkkeet (6 %) tai muut huumeaineet (1 %) johtivat harvoin ensimmäistä kertaa hoitoon hakeutumiseen.

Pistämällä tapahtunut käyttö (ks. taulukko 1, 2 ja 3)

Kolme neljäsosaa (77 %) päihdehuollon huumeasiakkaista oli käyttänyt joskus elämänsä aikana jotakin päihdettä pistämällä. Heistä kahdella kolmasosalla (58 %) käyttöä oli ollut viimeisen kuukauden aikana.

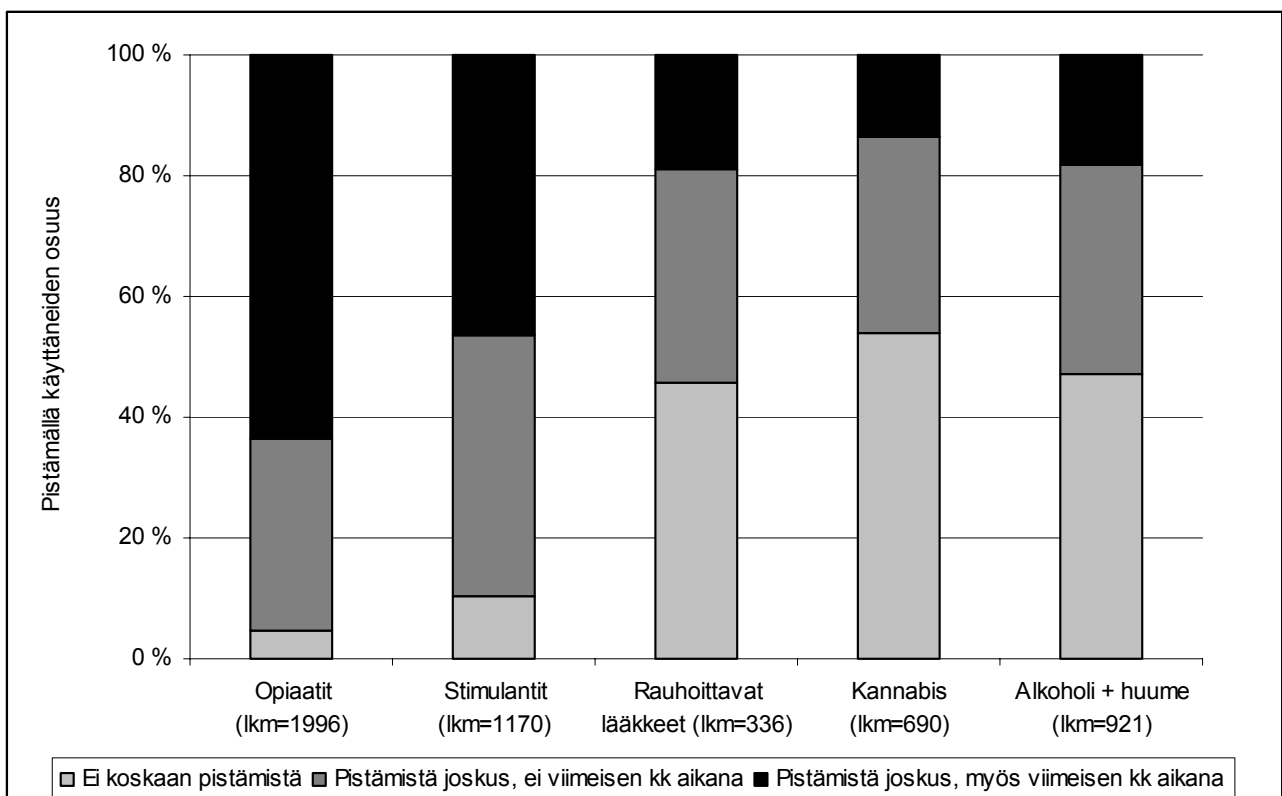
Opiaattien tavallisimpana käyttötapanä oli pistäminen. Opiaatteja käytettiin pistämällä (85 %), suun (8 %) kautta, nenän (6 %) kautta tai polttamalla (1 %). Pistäminen oli buprenorfiinin käyttötapanä (88%) lähes yhtä yleistä kuin heroinin pistäminen (92 %), harvemmin muilla opiaateilla (70 %).

Myös stimulanttien yleisimpänä käyttötapanä oli pistäminen. Stimulanttien käyttäjistä 82 prosenttia käytti niitä pistämällä, 9 prosenttia suun ja 10 prosenttia nenän kautta..

Rauhoittavien lääkkeiden käyttö tapahtui pääasiallisesti suun (95 %) kautta ja vain harva (4 %) käytti niitä yleensä pistämällä. Kannabista käytettiin yleensä polttamalla

Sekakäytön yleisyydestä johtuen pistämällä tapahtuva käyttö oli yleistä myös muiden kuin opiaattien tai stimulanttien käytön vuoksi hoitoon hakeutuneilla. Valtaosa opiaattien ja stimulanttien käyttäjistä oli käyttänyt huumeita joskus pistämällä, mutta myös ensisijaisesti kannabiksen, rauhoittavien lääkeainesten tai alkoholin ja huumeiden sekakäytön vuoksi hoitoon hakeutuneista noin kolmasosa oli käyttänyt jotakin ainetta pistämällä elämänsä aikana. Viimeisen kuukauden aikana pistämällä tapahtunutta käyttöä oli ollut 64 prosentilla opiaattien käyttäjistä ja 46 prosentilla stimulanttien käyttäjistä. (Kuvio 2)

Kuvio 2. Pistämällä tapahtunut huumeiden käyttö aineryhmittäin ensisijaisen päihteen mukaan vuonna 2005 (%)

Ensisijaisesti buprenorfiinin vuoksi hoitoon hakeutuneilla oli hoitoon hakeutumista edeltäneen kuukauden aikana selvästi enemmän pistämällä tapahtunutta käyttöä (76 %) kuin heroinin vuoksi hoitoon hakeutuneilla (50 %). Elinikäisen pistoskäytön osuus oli heroinin (98 %) ja buprenorfiinin (96 %) vuoksi hoitoon hakeutuneilla samalla tasolla.

Joskus elämänsä aikana pistämällä huumeita käyttäneistä 82 prosenttia oli joskus käyttänyt pistosvälineitä yhteisesti. Viimeisen kuukauden aikana tapahtunutta pistosvälineiden yhteiskäyttöä oli ollut joka kuudennella (16 %) joskus yhteisesti pistosvälineitä käyttäneistä.

Virustestien tulokset ja B-hepatiittirokotukset (ks. taulukko 1, 2 ja 3)

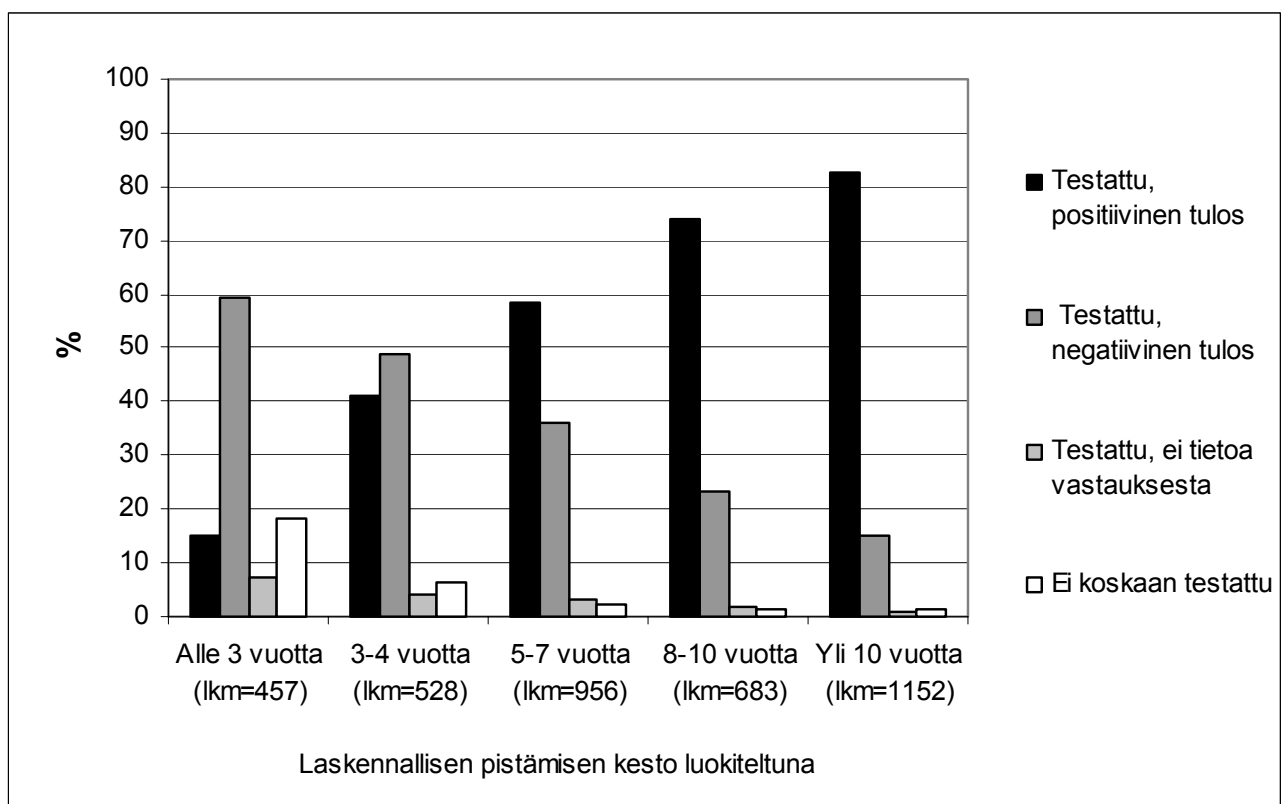
Noin 70 prosenttia päihdehuollon huumeasiakkaista oli käynyt HIV-, hepatiitti B- ja hepatiitti C-testeissä. Hepatiitti A-testissä käyneitä oli hieman yli puolet kaikista asiakkaista. Tähän sisältyy kuitenkin epävarmuutta, koska puuttuvien tietojen osuus oli virustestikysymyksen osalta suuri. Puuttuvien tietojen määrä vaihteli: esimerkiksi hepatiitti C-testin tiedot puuttuivat 28 prosentilla asiakkaista ja A-

hepatiittitestin tiedot 45 prosentilla. Noin neljällä prosentilla asiakkaista otettujen testien tuloksista ei ollut tietoa.

Pistämällä joskus huumeita käyttäneistä HIV-testeissä käyneistä ja myös testituloksen saaneista (lkm=3850) HIV-positiivisia oli kaksi prosenttia. Vastaavasti pistämällä huumeita käyttäneistä ja hepatiitti C-testituloksen saaneista (lkm=4056) oli hepatiitti C-positiivisia 66 prosenttia.

Hepatiitti C-positiivisten osuus lisääntyi pistämisen keston myötä (kuvio 4), kun pistämisen kesto laskettiin nykyisen iän ja pistämisen aloittamisiän välisenä erotuksena. Hepatiitti C-testeissä käyneiden osuus suureni myös selvästi pistämisen laskennallisen keston mukaan. Luvuissa ovat mukana sekä asiakkaan itse ilmoittamaan testaustilanteeseen että varmistettuihin testituloksiin (testi otettu yksikössä tai tieto varmistettu esim. läheteestä) perustuvat tiedot.

Kuvio 3. Hepatiitti C-testaus ja testitulokset pistämisen laskennallisen keston mukaan vuonna 2005 (%)

Pistämällä joskus huumeita käyttäneiden itseilmoitettuihin HIV- ja hepatiitti C-testituloksiin perustuvien positiivisten vastausten ja varmistettuihin testituloksiin perustuvien vastausten välillä oli muutaman prosenttiyksikön ero. Pistämällä joskus huumeita käyttäneistä yksi prosentti oli HIV-positiivisia itseilmoitettuihin testituloksiin perustuen ja varmistettujen testitulosten pohjalta neljä prosenttia. Itseilmoitettujen testitulosten mukaan hepatiitti C-positiivisia oli 61 prosenttia ja varmistettujen testitulosten mukaan 68 prosenttia.

Pistämällä joskus elämänsä aikana huumeita käyttäneistä suunnilleen kaksi kolmesta (68 %) oli saanut ainakin yhden B-hepatiittirokoteannoksen, ja kaikki kolme annosta oli saanut 48 prosenttia. Tehosteen saaneita oli neljä prosenttia. Vähintään yhden B-hepatiittirokoteannoksen saaneiden asiakkaiden osuus oli hieman suurempi kuin edellisellä vuonna (65 %).

Käsitteet ja määritelmät

Huumehoidon tietojärjestelmä - päihdehoitoyksiköille vapaaehtoinen, anonymi tilastotiedonkeruujärjestelmä, jossa kerätään tietoja huumeiden käytön vuoksi päihdehoitoon hakeutuneista asiakkaista.

Päihde - Alkoholi, korvikkeet, liuottimet, lääkeaineet ja huumausaineet.

Huume - Yleiskäsite, joka sisältää sekä huumausaineet että ne pääasiallisesti keskushermostoon vaikuttavat lääkeaineet, joita voidaan käyttää päihtymystarkoituksessa.

Huumausaine - Aineet, jotka on määritelty huumausaineasetuksessa huumausaineiksi.

Sekakäyttö - Eri aineiden samanaikainen käyttö.

Päihdehuollon erityispalvelut - A-klinikat, nuorisoasemat sekä vastaavat avohoitoyksiköt, katkaisuhoidoasemat ja kuntoutusyksiköt sekä päihdeongelmallisille tarkoitettut päivätoimintakeskukset, ensisuoja ja asumispalvelut sekä huumeiden käyttäjien terveysneuvontapisteet.

Päihdepalvelut - Päihdehuollon erityispalvelut sekä sosiaali- ja terveydenhuollon yleispalvelut, joista haetaan apua päihteiden käyttöön liittyvistä syistä.

Huumehoitoon erikoistuneet yksiköt - Päihdehuollon erityispalveluiden tai terveydenhuollon yksiköt, jotka ovat erikoistuneet huumeiden käyttäjien hoitoon.

Taulukot:

Huumehoidon tietojärjestelmän aineistoa on eritelty tarkemmin koko aineiston osalta, ensimmäistä kertaa hoitoon hakeutuneiden osalta, sukupuolittain, lääneittäin, maakunnittain kolmessa ryhmässä maakunnan kaupunkien koon mukaan (maakunnat, joissa yli 100 000 asukkaan kaupunkeja; maakunnat, joissa 50 000–100 000 asukkaan kaupunkeja; maakunnat, joissa vain alle 50 000 asukkaan kaupunkeja tai kuntia).

Taulukko 1. Päihdehuollon huumeasiakkaat 2005

Taulukko 2. Päihdehuollon huumeasiakkaat 2005 alueittain

Taulukko 3. Päihdehuollon huumeasiakkaat 2005 ikäryhmittäin

Taulukoissa käytetyt symbolit:

- Ei yhtään
- 0 Suure pienempi kuin puolet käytetystä yksiköstä
- .
- .. Tietoa ei ole saatu tai se on liian epävarma esitettäväksi

Taulukko 1. Huumehoidon tietojärjestelmän vuoden 2005 aineisto hoitopaikoittain

Palautettujen tietojen määrä	Yksikkö	Hoito-yksikkö-tyyppi
Palauttanut tietoja alle 10 asiakkaasta	Asikkalan kunta / Sosiaalitoimi / Päihdetyö ja Terveyskeskus	116
	Betlehem-koti	122
	Ensikoti Helmiina	124
	Ensikoti Pinja	124
	Espoon A-klinikka	111
	Harjavallan sairaala / osasto 22	123
	Helsingin työsiirtola	400
	Holstilan kuntoutumisyksikkö	122
	Karismakoti	122
	Keravan hoitokoti	122
	Keski-Pohjanmaan keskussairaala / aikuispsykiatrian poliklinikka	123
	Keski-Pohjanmaan keskussairaala / kriisosasto 15	123
	Kokemäen perhe- ja päihdekliniikka	111
	Koljonvirran sairaala / psykiatrinen yksikkö	123
	Korpikoti ry	122
	Kuopion vankila	400
	Kymen A-klinikkatoimi / Stoppari / Kiviniemen nuorten kuntoutumiskoti	221
	Kymenlaakson shp / Valkealan sairaala	123
	KYS / Siilinjärven psykiatrian tulosityksikkö / osasto 2721/kriisisolu	123
	Laukaan vankila	400
	Lieksan päihde- ja huumepestäkki	112
	Nissnikun kuntoutuskeskus	122
	Nivalan A-klinikka	111
	Pixne-kliniken	122
	Polokka-perhe kuntoutus	124
	Ruokolahden terveyskeskus	115
	Seinäjoen A-klinikka / Kauhavan vastaanotto	111
	Seinäjoen Nuorisoasema Steissi	112
	Seinäjoen selviämis- ja katkaisuhuoltoasema	121
	Suomenlinnan työsiirtola	410
	Tolvis Ab	122
	Turun kaupungin mielenterveyskeskus / huumevieroituspoliklinikka	212
	Tuusulan terveyskeskus / päihdehuolto	115
Vammalan aluesairaala / psykiatrinen yksikkö / osasto 5	123	
Ventuskartano	122	
Vihdin nuorisoasema	112	
Ylä-Savon terveydenhuollon ky / Perhe- ja mielenterveyskeskus ALLIANSSI / Iisalmi	114	
Palauttanut tietoja 10–29 asiakkaasta	Breikki	221
	Ensikoti Pihla	124
	Ensikoti Pihla / Avopalveluyksikkö Amalia	114
	Espoon A-klinikkatoimen katkaisuhuoltoasema	121
	Harjavallan sairaala / osasto 23	123
	Harjavallan sairaala / osasto 71	123
	Harjavallan sairaala / osasto 72	123
	Harjavallan sairaala / Päihdepoliklinikka	113
	Helsingin vankila / päihdeosasto	410
	Hoitokoti Seukkala	122
	HUS / päihdepsykiatrian osasto Y2	123
	Jyväskylän Seudun Päihdepalvelusäätiö / A-yhteisö	122
	Kainuun A-klinikka	111
	Kalliolan klinikat / Kiskon toimintayksikkö	221
	Karvoshovin kuntoutuskeskus / Kuntoutus	122

	Keravan A-klinikka	111
	Kiviharjun kuntoutumisklinikka	122
	Koisorannan päivystävä hoitokoti	122
	Kokkolan A-klinikka	111
	Kuopion seudun päihdepalvelusäätiö / Päihdekliniikka	111
	Kymen A-klinikkatoimi / Karhulan A-klinikka	111
	Kymen A-klinikkatoimi / Karhulan kuntoutumiskoti	122
	Kymen A-klinikkatoimi / Stoppari - Miehikkälä	221
	Kymenlaakson shp / Valkealan sairaala / osasto 1	123
	Lahden A-klinikkatoimi/Nuorten hoitoyhteisö Stoppari	121
	Lapin päihdekliniikka	114
	Lappeenrannan päihdehuollon kuntoutumisyksikkö	121
	Munkkisaaren palvelukeskus	211
	Myötätuulikoti / Myötämäki Oy	122
	Mäntän seudun terveydenhuoltoalue / Erityispalvelut / päihdetyö	111
	Naarajärven vankila	400
	Nuorten tuki- ja neuvontapiste Nuotta	112
	Oulaisten mielenterveysyksikkö Tuuma	111
	Oulun A-klinikka	111
	Oulun vankila / Päihdekuntoutus	400
	Oulunkylän ensikoti	124
	Oulunkylän ensikoti / Avopalvelu Pesä	114
	OYS / psykiatrian klinikka / nuorisopsykiatrian osasto 70, 5S1	123
	Perhetukikeskus Päiväperho	116
	Pieksämäen seudun terveydenhuollon ky / Päihdepoliklinikka	114
	Pohjois-Karjalan keskussairaala / yleissairaalapsykiatrian pkl	123
	Päijät-Hämeen sairaanhoitopiirin kuntayhtymä	123
	Roinilan lastensuojelu- ja päihdekuntoutusyksikkö	122
	Satakunnan vankila	400
	Seinäjoen A-klinikka	111
	Sulkavan vankila	400
	Tampereen Myllyhoitokeskus	114
	Tervalammen kartano, kuntoutuskeskus	122
	Terveysneuvontapiste / Living room / Hämeenlinna	311
	Torniolaakson Suojapirtti ry	122
	Tornion A-klinikka	111
	Tosi Paikka	122
	Turun kaupungin mielenterveyskeskus / päihdeosasto A3	222
	Tuustaipaleen kuntoutumiskeskus	122
	Vaasan keskussairaala / psykiatrinen yksikkö / osasto 10	123
	Vantaan koillinen A-klinikka	111
	Varkauden aluesairaala / psykiatrian vuodeosasto	123
	Varsinais-Suomen sairaanhoitopiirin kuntayhtymä / Psykiatrinen tulosalue / Tutkimus- ja h	123
	Vihdin perusturvakeskus / Vihdin A-klinikka	111
Palauttanut tietoja 30-49 asiakkaasta	Halikon sairaala / psykiatrinen yksikkö / huume- ja päihdeyksikkö 101	123
	Joensuun nuorten päihdepysäkki	112
	Kalliolan klinikat / Kalliolan avohoitoklinikka / Avokisko	211
	Katkaisu-, vieroitus- ja kuntoutusosasto Poiju	122
	Keravan vankila	400
	Kuntoutuskoti Nousevan Auringon Talo	221
	Kuopion A-klinikka / katkaisuhuolto-osasto	121
	Kuopion nuorten päihde- ja huume-pysäkki	211
	Kymen A-klinikkatoimi / Stoppari - Hamina	221
	Loimaan päihdepoliklinikka	111
	Läntisen Uudenmaan A-klinikka / Hangon, Inkoon, Karjaan, Pohjan ja Tammisaaren toimipisteet	111
	Mainiemen kuntoutumiskeskus	122
	Mikkeli-yhteisö	221
	Pietarsaaren A-klinikka	111

	Pohjolakoti	122
	Salon A-klinikka	111
	Salorinteen huumehoitoyhteisö	122
	Terapiatehdas Oy	122
	Turun A-klinikka	111
	Turun kaupungin mielenterveyskeskus / korvaushoitopoliklinikka	212
	Turun Nuorten hoitoyhteisö NUOHO	121
	Vankisairaala	400
	Vantaan korvaushoitoklinikka	212
Palauttanut tietoja 50–99 asiakkaasta	Forssan seudun terveydenhuollon ky / Forssan A-klinikka	111
	Helsingin nuorisoasema	112
	Hietalinna-yhteisö	122
	HUS / Naistensairaala / Naistenklinikka / Hal-pkl	116
	HUS / opioidiriippuvuuspoliklinikka	212
	Huumekuntoutuspoliklinikka	212
	Itäinen A-klinikka / Itäinen Nuorisoasema	112
	Joensuun A-klinikka	111
	Jyväskylän kaupunki / Sotepa / Lastensuojelu ja nuorisotyö / Nuorten erityispalvelut päihd	112
	Kankaanpään A-koti	122
	Kouvolan A-klinikka	111
	Kouvolan A-klinikka / huumevieroitusyksikkö	121
	Kymen A-klinikkatoimi / Haminan A-klinikka	111
	Kymen A-klinikkatoimi / Katkaisuhuitoasema	121
	KYS / Huume- ja lääkeriippuvuuspoliklinikka	211
	KYS/ päihdepsyk.os. 2706	123
	Lapin nuorten päihde- ja huumeclinikka ROMPPU	114
	Lappeenrannan A-klinikka	111
	Lohjan Päihdeclinikka	111
	Niuvanniemen sairaala / psykiatrian yksikkö	123
	Nuorisoasema Klaara	112
	Ridasjärven päihdehoitokeskus	122
	Riihimäen A-klinikka	111
	TAYS / Akuuttipsykiatrian klinikka os APS5 / Pitkäniemen sairaala	123
	TAYS / Päihdepoliklinikka	113
	Turun Katkaisuhuitoasema	121
	Valkeakosken aluesairaala / Kaivannon sairaala	123
Vantaan itäinen A-klinikka	111	
Vantaan katkaisuhuitoasema	121	
Vantaan läntinen A-klinikka	111	
Vantaan Nuorisoasema	112	
Palauttanut tietoja yli 100 asiakkaasta	Helsingin Kettutien A-poliklinikka	111
	HUS / päihdepsykiatrian poliklinikka	211
	Huumepäivystysklinikka	211
	Jyväskylän Seudun Päihdepalvelusäitiö / Huumeclinikka	211
	Jyväskylän Seudun Päihdepalvelusäitiö / Huumevieroitusosasto	221
	Järvenpään sosiaalisairaala	122
	Kymen A-klinikkatoimi / Perhekeskus ja huumeclinikka	114
	Munkkisaaren huumeatkaisuyksikkö	211
	Nuorten päihdeasema Redi 64	112
	Turun Nuorisoasema	112
TYKS / addiktiopinclinikka	212	

HOITOYKSIKKÖTYYPIT:

1) PÄIHDEHUOLLON ERITYISPALVELUT – (kaikki päihheet)

a) avohoito

- 111 A-klinikan avohoito
- 112 nuorisoaseman avohoito
- 113 sairaalan päihdepsykiatrinen avohoito
- 114 muu avomuotoinen päihdehuollon hoitoyksikkö
- 115 terveyskeskus
- 116 muu avomuotoinen sosiaali- tai terveydenhuollon yksikkö

b) laitoshoido

- 121 laitosmuotoinen katkaisuhoidoyksikkö
- 122 laitosmuotoinen kuntoutusyksikkö
- 123 sairaalan päihdepsykiatrinen laitoshoido
- 124 muu laitosmuotoinen päihdehuollon hoitoyksikkö
- 125 muu laitosmuotoinen sosiaali- tai terveydenhuollon yksikkö

2) HUUMEHOITOON ERIKOISTUNEET YKSIKÖT

a) avohoito

- 211 huumehoitoon erikoistunut avohoidoyksikkö
- 212 STM:n opioidiriippuvaisten lääkehoitomääräyksen mukaista hoitoa antava avohoidoyksikkö

b) laitoshoido

- 221 huumehoitoon erikoistunut laitoshoidoyksikkö
- 222 STM:n asetuksen (289/2002) mukaisen opioidiriippuvaisten lääkehoidon tarpeen arviointia tai lääkehoitoa toteuttava laitoshoidoyksikkö

3) MATALAKYNNYKSISET HUUMEHOITOPALVELUT

- 311 huumeidenkäyttäjien terveysneuvonta- ja injisointivälineiden vaihtopiste
- 312 muu matalakynnyksinen huumehoitopalvelu

4) VANKILAT

- 400 vankilan terveydenhuolto-yksikkö
- 401 vankilan päihdehoitoyksikkö

Taulukko 2. Vuoden 2005 huumehoitoon tietojärjestelmän aineiston jakautuminen hoitoyksikkötyypeittäin (lkm, %)

Yksikkötyyppi	Yksiköistä asiakkaista lähetetyt tiedot	
	lkm	%
I. PÄIHDEHUOLTO – alkoholi - ja huumehoito (126 yksikköä)	4327	65,8
1.1 Päihdehuollon avohoito (58 yksikköä)	2435	37,1
1.1.1 A-klinikat – avohoito (31 yksikköä)	1250	19,0
1.1.2 Nuorisoasemat - avohoito (12 yksikköä)	717	10,9
1.1.3 Sairaalan päihdepsykiatrinen avohoito (2 yksikköä)	104	1,6
1.1.4 Muu avomuotoinen päihdehuollon avohoito (8 yksikköä)	280	4,3
1.1.5 Terveyskeskus (2 yksikköä)	5	0,1
1.1.6 Muu avomuotoinen sosiaali- tai terveydenhuollon yksikkö (3 yksikkö)	79	1,2
1.2 Päihdehuollon laitoshoido (68 yksikköä)	1892	28,8
1.2.1 Laitosmuotoinen katkaisuhoido (10 yksikköä)	372	5,7
1.2.2 Laitosmuotoinen kuntoutus (30 yksikköä)	922	14
1.2.3 Sairaalan päihdepsykiatrinen laitoshoido (23 yksikköä)	555	8,4
1.2.4 Muu laitosmuotoinen päihdehuollon hoito (5 yksikköä)	43	0,7
2. HUUMEHOITOON ERIKOISTUNEET YKSIKÖT (23 yksikköä)	2027	30,6
2.1 Huumehoitoon erikoistuneet avohoidoyksiköt (14 yksikköä)	1479	22,5
2.1.1 Huumehoitoon erikoistunut avohoito (8 yksikköä)	1148	17,5
2.1.2 STM:n asetuksen mukainen opioidiriippuvaisten lääkehoito (6 yksikköä)	331	5
2.2 Huumehoitoon erikoistuneet laitoshoidoyksiköt (9 yksikköä)	548	8,4
2.2.1 Huumehoitoon erikoistuneet laitoshoidoyksiköt (8 yksikköä)	529	8,1
2.2.2 STM:n asetuksen mukainen opioidiriippuvaisten lääkehoito (1 yksikkö)	19	0,3
3. MATALAKYNNYKSISET HUUMEHOITOPALVELUT (1 yksikkö)	31	0,5
4. VANKILAN HOITOYKSIKKÖ (11 yksikköä)	185	2,9
4.1 Vankilan terveydenhoitoyksikkö (9 yksikköä)	155	2,4
4.2 Vankilan päihdehoitoyksikkö (2)	30	0,5
KAIKKI YKSIKÖT (161 yksikköä)	6570	100,1

Taulukko 1. Päihdehuollon huumeasiakkaat 2005: kaikki, uudet asiakkaat, miehet ja naiset, avo- ja laitoshoido

	Kaikki (lkm=5499)	Ensimmäistä kertaa hoitoon hakeutuneet (lkm=884)	Miehet (lkm=3859)	Naiset (lkm=1637)	Avohoito (lkm=3398)	Laitoshoido (lkm=2038)
Hoitokontaktit (%)						
Ei aikaisempia hoitokontakteja	17	100	16	18	17	16
On aikaisempia hoitokontakteja	83		84	82	83	84
Hoitoon ohjautuminen /%						
Oma-aloitteisesti	37	30	40	31	43	27
Perhe tai ystävät	7	14	7	7	10	3
Päihdehuollon avohoito	15	5	15	14	9	23
Päihdehuollon laitoshoido	5	1	5	5	4	7
Lastensuojelu	7	11	5	12	5	9
Terveysneuvontapiste	1	1	1	0	1	0
Muu sosiaalitoimi	4	5	3	4	4	4
Terveyskeskus	6	7	6	5	5	8
Sairaala	7	7	6	9	5	10
Kouluterveydenhuolto	1	3	1	1	2	0
Muu terveydenhuolto	4	6	2	6	5	2
Työnantaja	0	1	0	0	0	0
Poliisi	3	5	4	2	4	2
Yksityislääkäri tai -asema	1	1	1	1	1	0
Muu taho	4	5	5	2	3	5
Useita tahoja	0	1	0	0	0	0
Hoitomuoto (%)						
Avohoito						
Arviointijakso avohoidossa	16	24	16	16	25	
Kuntouttava avohoito	14	13	12	18	23	
Vieroitushoito avohoidossa	5	4	5	5	8	
Muu avohoito	28	22	27	28	44	
Laitoshoido						
Vieroitushoito laitoshoidossa	16	19	16	16		43
Kuntouttava laitoshoido	12	9	13	10		33
Muu laitoshoido	9	9	10	7		25
Muita samanaikaisia hoitokontakteja (%)						
Ei samanaikaisia hoitokontakteja	65	85	68	60	69	59
On samanaikaisia hoitokontakteja	35	15	32	40	31	41
Sukupuoli (%)						
Miehet	70	68	100		68	73
Naiset	30	32		100	32	27
Ikäkeskiarvo (v)	27,6	24,2	28,4	25,8	27,0	28,7
Ikäluokat (%)						
< 15 v	0	1	0	0	0	0
15-19 v	12	30	10	16	12	12
20-24 v	32	34	28	40	35	26
25-29 v	24	15	25	21	24	24
30-34 v	14	9	16	9	13	15
35-39 v	9	5	10	6	8	10
40-44 v	5	3	6	4	4	6
45- v	5	3	6	4	4	7
Siviilisääty (%)						
Naimaton	66	73	70	57	66	67
Avio- tai avoliitossa	23	20	19	32	24	21
Muu	11	8	11	11	10	13
Koulutus (%)						
Peruskoulu kesken	6	11	6	7	5	8
Peruskoulu	67	64	66	68	70	63
Keskiaste	26	23	27	24	24	28
Korkea-aste	1	2	1	1	1	1
Muu	0	0	0	0	0	0
Työ (%)						
Työssä	10	13	11	9	12	7
Työtön	62	48	64	57	61	64

	Kaikki (lkm=5499)	Ensimmäistä kertaa hoitoon hakeutuneet (lkm=884)	Miehet (lkm=3859)	Naiset (lkm=1637)	Avohoito (lkm=3398)	Laitoshoito (lkm=2038)
Opiskelija	14	29	13	18	16	11
Eläkkeellä	7	3	8	5	5	10
Muu	7	7	5	12	7	8
Asumistilanne (%)						
Oma tai vuokra-asunto	60	55	55	71	65	52
Vanhempien luona	16	28	17	12	17	15
Ystävien luona	4	4	5	3	5	3
Tukiasunto	3	1	3	2	3	3
Laitos	4	4	4	3	2	8
Asuntola	2	1	2	1	2	1
Asunnoton	12	8	13	8	7	19
Ensisijainen ongelmapäihde (%)						
Opiaatit	37	18	38	37	40	33
Heroiini	2	0	3	1	2	2
Buprenorfiini	29	16	28	29	30	25
Muu opiaatti	7	1	7	7	8	5
Stimulantit	22	22	21	26	21	25
Hypnootit ja sedatiivit	7	6	7	8	6	8
Hallusinogeenit	0	0	0	0	0	0
Liuottimet	0	1	0	0	0	0
Kannabis	14	24	15	12	16	12
Alkoholi	19	28	19	17	17	22
Muut	0	1	0	0	0	1
Päihteiden käytön aloitusikä (v)						
Alkoholi (v)	12,8	13,3	13,1	13,6		
Kannabis (v)	15,6	16,0	15,5	15,7		
Stimulantit (v)	18,4	19,1	18,7	17,8		
Opiaatit (v)	20,5	21,1	20,8	19,8		
Heroiini (v)	18,6	15,0	18,7	17,8		
Buprenorfiini (v)	20,6	21,1	21,0	19,7		
Rauhoittavat lääkkeet (v)	21,3	18,8	18,3	18,3		
Pistämisen aloittamisikä (v)	19,0	19,7	19,2	18,5		
Päihteiden säännöllisen käytön alkamisikä (v)						
Alkoholi (v)	18,3	17,0	18,3	18,1		
Kannabis (v)	18,6	18,3	18,7	18,2		
Stimulantit (v)	21,7	20,6	22,5	20,4		
Opiaatit (v)	22,7	22,6	23,3	21,5		
Heroiini (v)	23,5	21,5	24,0	20,4		
Buprenorfiini (v)	22,4	22,5	23,0	21,2		
Rauhoittavat lääkkeet (v)	25,6	21,2	22,0	21,9		
Hoitoon hakeutuminen ensimmäisen kerran (v)						
Alkoholi (v)		22,7				
Kannabis (v)		20,2				
Stimulantit (v)		24,5				
Opiaatit (v)		25,1				
Heroiini (v)		24,0				
Buprenorfiini (v)		24,9				
Rauhoittavat lääkkeet (v)		24,5				
Pistämällä joskus huumeita käyttäneet (%)						
Ei koskaan pistämistä	23	53	22	26	23	23
Joskus pistämistä	77	47	78	74	77	77
Hepatiitti B-rokotus pistämällä käyttäneillä (%)						
1-4 rokoteannosta	67	42	66	71	68	66
Ei rokotettu	33	58	34	29	32	34

Taulukko 2. Päihdehuollon huumeasiakkaat 2005 alueittain

	Läänit			Maakunnat, joissa asukasluvultaan kuntia		
	Etelä-Suomi (lkm=3059)	Länsi-Suomi (lkm=1562)	Muu Suomi (lkm=874)	Yli 100 000 as (lkm=3469)	50 000-100 000 as (lkm=1532)	Vain alle 50 000 as (lkm=494)
Hoitokontaktit (%)						
Ei aikaisempia hoitokontakteja	15	17	21	15	18	21
On aikaisempia hoitokontakteja	85	83	79	85	82	79
Hoitoon ohjautuminen /%						
Oma-aloitteisesti	43	30	31	38	36	35
Perhe tai ystävät	8	6	6	6	7	11
Päihdehuollon avohoito	14	16	13	17	11	9
Päihdehuollon laitoshoido	5	6	3	6	3	3
Lastensuojelu	8	5	7	7	6	7
Terveysneuvontapiste	1	0	0	1	0	0
Muu sosiaalitoimi	3	4	4	3	3	7
Terveyskeskus	3	9	9	5	9	3
Sairaala	6	8	10	6	9	7
Kouluterveydenhuolto	1	2	1	1	2	2
Muu terveydenhuolto	3	4	4	4	3	3
Työnantaja	0	0	0	0	0	0
Poliisi	2	4	4	2	5	8
Yksityislääkäri tai -asema	0	2	1	1	1	0
Muu taho	3	4	5	4	5	4
Useita tahoja	0	0	1	0	1	0
Hoitomuoto (%)						
Avohoito						
Arviointijakso avohoidossa	14	20	16	17	16	9
Kuntouttava avohoito	14	13	15	12	14	30
Vieroitushoito avohoidossa	5	4	6	4	7	2
Muu avohoito	33	20	23	29	24	29
Laitoshoido						
Vieroitushoito laitoshoidossa	17	15	14	17	15	9
Kuntouttava laitoshoido	11	15	12	12	12	13
Muu laitoshoido	6	12	14	8	13	8
Muita samanaikaisia hoitokontakteja (%)						
Ei samanaikaisia hoitokontakteja	67	58	72	63	70	64
On samanaikaisia hoitokontakteja	33	42	28	37	30	36
Sukupuoli (%)						
Miehet	71	69	70	69	73	71
Naiset	29	31	30	31	27	29
Ikäkeskiarvo (v)						
	28,4	27,2	25,6	27,9	27,4	26,5
Ikäluokat (%)						
< 15 v	0	0	1	0	0	0
15-19 v	12	11	15	11	13	14
20-24 v	28	36	38	30	32	39
25-29 v	24	24	24	25	22	21
30-34 v	15	12	12	14	15	10
35-39 v	9	8	6	9	8	8
40-44 v	6	5	2	6	4	4
45- v	6	5	2	5	5	4
Siviilisääty (%)						
Naimaton	68	64	66	66	67	67
Avio- tai avoliitossa	20	25	25	23	23	20
Muu	12	12	9	11	11	12
Koulutus (%)						
Peruskoulu kesken	7	5	6	7	5	6
Peruskoulu	67	65	68	67	67	66
Keskiaste	24	29	25	25	27	28
Korkea-aste	1	1	1	1	1	1
Muu	0	0	0	1	0	0
Työ (%)						
Työssä	11	12	6	11	9	10
Työtön	64	58	61	64	60	57
Opiskelija	12	16	19	13	16	17
Eläkkeellä	7	7	6	6	8	7
Muu	7	7	8	7	7	9

	Läänit			Maakunnat, joissa asukasluvultaan kuntia		
	Etelä-Suomi (Ikm=3059)	Länsi-Suomi (Ikm=1562)	Muu Suomi (Ikm=874)	Yli 100 000 as (Ikm=3469)	50 000-100 000 as (Ikm=1532)	Vain alle 50 000 as (Ikm=494)
Asumistilanne (%)						
Oma tai vuokra-asunto	56	66	61	58	63	61
Vanhempien luona	16	15	16	15	16	18
Ystävien luona	5	3	2	5	2	2
Tukiasunto	3	3	3	3	4	4
Laitos	4	3	4	4	4	4
Asuntola	3	1	1	2	1	2
Asunnoton	13	10	13	12	11	10
Ensisijainen ongelmapäihde (%)						
Opiaatit	40	32	36	43	30	22
Heroiini	3	1	1	3	1	1
Buprenorfiini	31	25	25	34	21	17
Muu opiaatti	6	6	10	6	8	4
Stimulantit	23	23	19	21	25	27
Hypnootit ja sedatiivit	6	9	7	6	8	7
Hallusinogeenit	0	0	0	0	0	0
Liuottimet	0	0	0	0	0	0
Kannabis	13	14	17	12	17	16
Alkoholi	17	22	20	17	20	28
Muut	1	0	0	1	0	0
Päihteiden käytön aloitusikä (v)						
Alkoholi (v)	13,3	13,4	12,9	13,2	13,4	13,4
Kannabis (v)	15,3	15,9	15,8	15,5	15,6	16,1
Stimulantit (v)	18,8	17,9	17,8	18,5	18,2	18,3
Opiaatit (v)	20,8	20,1	19,9	20,5	20,9	19,0
Heroiini (v)	18,5	18,2	20,3	18,3	21,3	17,7
Buprenorfiini (v)	21,0	19,9	20,1	20,7	21,0	18,7
Rauhoittavat lääkkeet (v)	18,4	18,8	16,7	18,2	18,8	17,9
Pistämisen aloittamisikä (v)	19,0	19,0	18,8	18,9	19,4	19,1
Pistämällä joskus huumeita käyttäneet (%)						
Ei koskaan pistämistä	21	27	23	21	27	27
Joskus pistämistä	79	73	77	79	73	74
Hepatiitti B-rokotus pistämällä käyttäneillä (%)						
1-4 rokoteannosta	66	66	72	71	61	55
Ei rokotettu	34	34	28	29	39	45

Taulukko 3. Päihdehuollon huumeasiakkaat 2005 ikäryhmittäin

	Ikäryhmät			
	Alle 20 v (lkm=678)	20-29 v (lkm=3041)	30-39 v (lkm=1222)	40 v ja vanhemmat (lkm=558)
Hoitokontaktit (%)				
Ei aikaisempia hoitokontakteja	43	15	11	9
On aikaisempia hoitokontakteja	57	85	89	91
Hoitoon ohjautuminen (%)				
Oma-aloitteisesti	12	41	43	36
Perhe tai ystävät	20	7	2	3
Päihdehuollon avohoito	4	15	19	18
Päihdehuollon laitoshoido	3	4	7	8
Lastensuojelu	33	3	3	2
Terveysneuvontapiste	0	0	1	1
Muu sosiaalitoimi	5	4	2	2
Terveyskeskus	4	5	6	8
Sairaala	3	7	7	10
Kouluterveydenhuolto	4	1	0	0
Muu terveydenhuolto	5	4	2	4
Työnantaja	0	0	1	1
Poliisi	4	4	2	2
Yksityislääkäri tai -asema	0	1	1	1
Muu taho	3	4	5	4
Useita tahoja	0	0	0	0
Hoitomuoto (%)				
Avohoito				
Arviointijakso avohoidossa	23	16	14	11
Kuntouttava avohoito	16	15	12	11
Vieroitusohjelma avohoidossa	4	6	4	4
Muu avohoito	20	29	29	26
Laitoshoido				
Vieroitusohjelma laitoshoidossa	19	15	15	21
Kuntouttava laitoshoido	12	11	15	16
Muu laitoshoido	6	9	12	12
Muita samanaikaisia hoitokontakteja (%)				
Ei samanaikaisia hoitokontakteja	77	64	64	64
On samanaikaisia hoitokontakteja	23	36	36	36
Sukupuoli (%)				
Miehet	60	67	81	77
Naiset	40	33	20	23
Siviilisääty (%)				
Naimaton	94	70	55	35
Avio- tai avoliitossa	6	25	25	25
Muu	0	5	20	40
Koulutus (%)				
Peruskoulu kesken	24	3	5	6
Peruskoulu	74	72	58	47
Keskiaste	2	25	36	41
Korkea-aste	0	0	1	6
Muu	0	0	0	1
Työ (%)				

	Ikäryhmät			
	Alle 20 v	20-29 v	30-39 v	40 v ja vanhemmat
	(Ikm=678)	(Ikm=3041)	(Ikm=1222)	(Ikm=558)
Työssä	3	11	11	12
Työtön	27	68	71	50
Opiskelija	63	10	4	1
Eläkkeellä	0	2	9	32
Muu	7	8	5	6
Asumistilanne (%)				
Oma tai vuokra-asunto	24	64	65	66
Vanhempien luona	53	14	6	3
Ystävien luona	1	5	5	2
Tukiasunto	4	2	4	6
Laitos	15	2	3	5
Asuntola	0	1	3	5
Asunnoton	3	12	15	14
Ensisijainen ongelmapäihde (%)				
Opiaatit	12	44	39	27
Heroini	0	2	3	5
Buprenorfiini	12	37	25	13
Muu opiaatti	0	6	11	10
Stimulantit	16	22	25	24
Hypnootit ja sedatiivit	4	6	8	16
Hallusinogeenit	0	0	0	0
Liuottimet	1	0	0	1
Kannabis	41	12	8	5
Alkoholi	26	15	20	26
Muut	0	1	0	0
Pistämällä joskus huumeita käyttäneet (%)				
Ei koskaan pistämistä	65	17	14	31
Joskus pistämistä	35	83	86	69
Hepatiitti B-rokotus pistämällä käyttäneillä (%)				
1-4 rokoteannosta	44	72	65	51
Ei rokotettu	56	28	35	49

SVT-sarjan laatuseloste / Huumehoidon tietojärjestelmä

Tilastotietojen relevanssi

Huumehoidon tietojärjestelmä on päihdehoitoyksiköille vapaaehtoinen, anonyymi tilastotiedonkeruujärjestelmä, jossa kerätään tietoja huumeiden käytön vuoksi päihdehoitoon hakeutuneista asiakkaista. Pelkästään ensisijaisesti alkoholin käytön vuoksi päihdehoitoon hakeutuneet asiakkaat eivät kuulu tämän tiedonkeruun piiriin, vaikka he muodostavatkin valtaosan päihdehoitoon hakeutuneista asiakkaista Suomessa. Mukana on kuitenkin tietoja sellaisista päihdeasiakkaista, joilla ensisijaisena ongelmana mainittuun alkoholin ongelmakäyttöön liittyy huumeiden käyttöä toissijaisina päihteinä. Alkoholi voi olla mainittu myös 2.-5. ongelmapäihteenä.

Huumehoidon tietojärjestelmään voivat osallistua huumeiden käyttäjille päihdehoitoa antavat sosiaali- ja terveydenhuollon avo- ja laitoshoitoyksiköt. Somaattiset sairaalat tai muut päivystysluontoista hoitoa antavat terveydenhuollon yksiköt eivät kuulu huumehoidon tietojärjestelmän piiriin. Myöskään pelkkiä päihdehuollon asumispalveluja antavat yksiköt eivät kuulu tämän tiedonkeruun piiriin. Huumehoidon tietojärjestelmässä on mukana mm. A-klinikoita, nuorisosemia, katkaisu- ja kuntoutusyksiköitä, huumehoitoon erikoistuneita avo- ja laitoshoitoyksiköitä, terveyskeskuksia, mielenterveysyksiköitä, psykiatrisia sairaaloita, huumeiden käyttäjien terveysneuvontapisteitä sekä vankiloiden terveydenhuolto- ja päihdeyksiköitä.

Huumehoidon tietojärjestelmässä saatavan aineiston pohjalta voidaan kuvailla huumeiden käytön vuoksi päihdehoitoon hakeutuneita asiakkaita ja heidän päihteiden käyttöönsä. Sen pohjalta ei kuitenkaan voi tehdä johtopäätöksiä huumeiden käytön vuoksi hoitoon hakeutuneiden asiakkaiden kokonaismäärästä koko Suomessa, koska kaikki päihdehoitoa huumeiden käyttäjille antavat yksiköt eivät ole siinä vielä mukana.

Tilastotiedote on tarkoitettu päihdepalveluissa työskenteleville ammattihenkilöille, hallintoviranomaisille, suunnittelijoille ja tutkijoille sekä muille päihdepalveluista kiinnostuneille tahoille, joilla on tarve saada ajantasaista tietoa päihdehuollon huumeasiakkaiden hoitoon hakeutumisesta, sosiaalisesta taustasta, päihteiden käytöstä sekä riskikäyttäytymisestä.

Tietojen keruu perustuu päihdehoitoyksiköiden vapaaehtoiseen osallistumiseen. Tiedonkeruun toteuttamisessa on huomioitu laki potilaan asemasta ja oikeuksista (785/1992), Sosiaali- ja terveysministeriön asetus potilasasiakirjojen laatimisesta sekä niiden ja muun hoitoon liittyvän materiaalin säilyttämisestä (99/2001), Henkilötietolaki (523/1999), Laki viranomaisten toiminnan julkisuudesta (621/1999) ja asetus viranomaisten toiminnan julkisuudesta ja hyvästä tiedonhallintatavasta (1030/1999).

Tilastotutkimuksen menetelmäkuvaus

Nykyinen suomalainen huumehoidon tietojärjestelmä perustuu EMCDDA:n (European Monitoring Centre for Drugs and Drug Addiction) vuonna 2000 julkaisemaan huumehoitoa (Treatment Demand Indicator¹) koskevaan ohjeistoon², joka puolestaan pohjautuu Euroopan neuvoston Pompidou-ryhmän epidemiologisen työryhmän suosituksen. Ensimmäinen valtakunnallinen, kokeilu- luonteinen huumehoitoa koskeva tiedonkeruu tehtiin loppuvuodesta 1996, ja tämän jälkeen tiedonkeruu on tehty vuosittain vuodesta 1998 alkaen. Kuitenkin vasta vuodesta 2000 alkaen tiedonkeruujaksona on ollut koko kalenterivuosi.

¹ Treatment Demand Indicator, ks. <http://www.emcdda.eu.int/?nnodeid=1420>

² Ks. oheisella sivulla Treatment Demand Indicator Standard Protocol 2.0

Huumehoidon tietojärjestelmään voivat osallistua huumeiden käyttäjille päihdehoitoa antavat sosiaali- ja terveydenhuollon avo- ja laitoshoitoyksiköt. Yksiköt keräävät tiedot joko itsekopioituvilla paperilomakkeilla tai Access-tietokantaohjelmalla tehdyllä sähköisellä lomakkeella, jonka Stakes antaa tiedonkeruuseen osallistuville yksiköille maksuttomasti käyttöön.

Hoitotietolomaketta voidaan käyttää tulohaastattelussa asiakkaan tulotilanteen arviointiin. Tiedot kerätään haastatellen hoitojakson kolmen ensimmäisen käyntikerran yhteydessä tai laitoshoitojakson alussa. Pääperiaatteena on se, että tiedot kerätään kerran vuodessa jokaisesta kyseisessä päihdehoitoyksikössä olevasta huumeasiakkaasta.

Opiaattiriippuvaisten lääkehoidon arviointi- tai hoitojaksolla olevia (STM:n asetus 289/2002) koskeva tiedonkeruu poikkeaa osittain edellisistä periaatteista. Opiaattiriippuvaisten lääkehoidon tarpeen arviointi- ja lääkehoitojaksolla olevista asiakkaista kerätään tietoja molempien jaksojen alussa, ja lisäksi osa näitä asiakkaita koskevasta lisätiedonkeruusta tehdään arviointi- tai hoitojakson lopussa. Lisäkysymykset koskevat jonotustilannetta, aikaisempia STM:n ohjeen mukaisia lääkehoitojaksoja sekä tilannetta arviointi- tai hoitojakson päättyessä.

Valtakunnallista aineistoa koskevia tuloksia esitetään seuraavilla tavoilla jaoteltuna: kaikkien tiedonkeruussa mukana olleiden asiakkaiden osalta, ensimmäistä kertaa päihdehoitoon hakeutuneiden asiakkaiden osalta, sukupuolittain, avo- ja laitoshoidon osalta, läänijakoon sekä maakuntajakoon perustuen sekä ikäryhmittäin.

Tietojen oikeellisuus ja tarkkuus

Tiedot ovat oikeita, jos tiedonantajat ovat ilmoittaneet ne oikein. Aineisto tarkistetaan ja korjataan yksiköihin lähetettyjen ja niistä palautuneiden tarkistusraporttien pohjalta.

Samasta asiakkaasta voi tulla tietoja useista eri päihdehoitoyksiköistä. Niiden päällekkäisyyttä pyritään arvioimaan asiakaskohtaisen päällekkäistapaustunnisteen avulla (etunimen 2. kirjain, sukunimen 2. kirjain, syntymäpäivän päiväosan 2. numero). Kaikkia yksiköitä koskevia valtakunnallisia tarkasteluja varten aineistosta poistetaan eri yksiköistä tulleet, todennäköisesti samaa henkilöä koskevat tiedot päällekkäistapaustunnisteen (= etunimen toinen kirjain, sukunimen toinen kirjain ja syntymäpäivän päiväosan toinen numero) avulla. Päällekkäistapaustunnisteen lisäksi tunnistamisessa käytetään sukupuolta, syntymävuotta, ja kotimaakuntaa, sekä verrataan 1.-5. päihdettä.

Tilastoista löytyneet mahdolliset virheet korjataan.

Julkaistujen tietojen ajantasaisuus ja oikea-aikaisuus

Päihdehuollon huumeasiakkaat -tilastotiedote on Stakesin kerran vuodessa tuottama tilasto. Tilasto ilmestyy kesäkuussa. Tiedonkeruuta on toteutettu vuodesta 2000 kalenterivuositaisena tiedonkeruuna. Julkaistava tilastotiedote perustuu edellisen kalenterivuoden tietoihin.

Huumehoidon tietojärjestelmään osallistuvat yksiköt saavat lisäksi omaa asiakaskuntaansa koskevan palauteraportin, jossa yksikön tietoja on mahdollisuus myös verrata valtakunnallisiin ja yksikkötyyppikohtaisiin tietoihin. Stakes ei kuitenkaan julkaise yksittäisten yksiköiden palauteraportteja, vaan yksiköt itse päättävät niiden käytöstä haluamallaan tavalla.

Tietojen saatavuus ja läpinäkyvyys/selkeys

Tilastotiedote julkaistaan Stakesin internet-sivulla osoitteessa: <http://www.stakes.fi/FI/Tilastot/Aiheittain/Paihteet/Paihdehuollonhuumeasiakkaat.htm>. Tilastotiedotteen tekstiosassa on kuvattu keskeiset tulokset ja selitetty käytetyt käsitteet, määritelmät ja tiedonkeruun toteuttamistapa. Tarkempaa tietoa huumehoidon tietojärjestelmän saa huumehoidon tietojärjestelmän www-sivuilta, www.stakes.info/huumehoito.

Tilastojen vertailukelpoisuus

Tiedonkeruu on ollut kalenterivuosi-kohtainen vuodesta 2000, jonka jälkeen julkaistut tiedot ovat vertailukelpoisia kansallisesti. Tilastot ovat vertailukelpoisia myös kansainvälisesti, koska suomalainen tiedonkeruu perustuu pääosin EMCDDA:n antamaan huumehoitoa (Treatment Demand Indicator) koskevaan ohjeistoon.

Kansallisessa ja kansainvälisessä raportoinnissa käytetyt huumehoitoa koskevat määritelmät eroavat kuitenkin toisistaan, joten kansalliset ja kansainväliset tilastot eivät ole suoraan vertailukelpoisia. Kansallisessa, vuosikohtaisessa raportoinnissa on mukana sekä kyseisenä kalenterivuonna alkaneet hoitajakset että jo ennen kyseistä kalenterivuotta alkaneet hoitajakset. Kansallisessa raportoinnissa ovat mukana myös ensisijaisesti alkoholin ja toissijaisesti huumeiden sekakäytön vuoksi hakeutuneet asiakkaat. Kansainvälisessä raportoinnissa esimerkiksi EMCDDA:lle tehtävässä raportoinnissa ensisijaisesti alkoholin ja huumeiden sekakäytön vuoksi hoitoon hakeutuneet asiakkaat eivät ole mukana, ja raportointi tehdään vain kyseisenä kalenterivuonna alkaneiden hoitajaksojen pohjalta.

Selkeys ja eheys/yhtenäisyys

Tilastotiedotteessa käytetään vakiintuneita kotimaisia ja kansainvälisiä käsitteitä ja luokituksia.